

А. В. КУЧЕР (УКРАЇНА, ХАРКІВ)
СТАЛІЙ ГРУНТОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

*ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського»
 61024, вул. Чайковська, 4, Харків, Україна; pochva@meta.ua*

This paper examines the sustainable soil management as an instrument for implementation of low-carbon land use in Ukrainian agriculture, exploring the degree of observance with the principles of this management in agricultural enterprises. The obtained results demonstrate the present state of observance of the principles of sustainable soil management in agricultural enterprises, the availability of opportunities and reserves to improve the situation of their implementation, due to which this should be carried out.

У попередніх своїх дослідженнях ми запропонували стратегічні пріоритети розвитку низьковуглецевого аграрного землекористування: призупинення зменшення вмісту гумусу й досягнення його бездефіцитного балансу шляхом застосування традиційних і нетрадиційних органічних добрив; зниження антропогенного навантаження на ґрунтовий покрив шляхом застосування низьковуглецевих технологій; оптимізація структури використання земельних угідь шляхом вилучення з обробітку малопродуктивних і деградованих ґрунтів з дальшим їх залісненням або залуженням; екологізація аграрного землекористування, зокрема шляхом розвитку органічного землеробства; розвиток агрострахування й екологічного страхування, зокрема шляхом розроблення й застосування механізму страхування родючості ґрунтів.

Одним з інструментів імплементації низьковуглецевого землекористування ми пропонуємо сталий ґрунтовий менеджмент який розглядаємо як один із інноваційних різновидів екологічного менеджменту. Нині у світі проблема сталого ґрунтового менеджменту в сільському господарстві набула глобального характеру. Добровільні керівні принципи щодо раціонального використання ґрунтових ресурсів (VGSSM) розроблені Глобальним ґрунтовим партнерством (GSP), схвалені Радою Продовольчої та сільськогосподарської Організації Об'єднаних Націй (ФАО) у грудні 2016 р. на своїй 155-й сесії, ми прийняли за основу для розроблення методики експертного експрес-оцінювання та ситуаційного аналізу ступеня дотримання цих принципів у сільському господарстві, які передбачається застосовувати разом з іншими для обґрунтування прийняття управлінських рішень і дій.

Для цього ми розробили анкету й провели опитування експертів щодо визначення ступеня дотримання принципів сталого ґрунтового менеджменту в аграрних підприємствах України, а також відносної важливості (значущості) цих принципів. Експертами виступили 12 провідних учених і фахівців у сфері охорони ґрунтів з різних регіонів України. Оцінювання ступеня дотримання кожного принципа здійснювали за 5-ти бальною шкалою, де: 1 бал – дуже низький рівень дотримання принципа (дуже істотні відхилення, невиконання вимог); 2 бали – низький рівень дотримання принципа (істотні відхилення); 3 бали – середній рівень дотримання принципа (помітні відхилення); 4 бали – високий рівень дотримання принципа (добрий, неістотні відхилення); 5 балів – дуже високий рівень дотримання принципа (відмінний, повне виконання вимог). Узагальнення результатів виконаного дослідження засвідчило низький і середній рівень дотримання принципів сталого ґрунтового менеджменту: мінімізація ерозії ґрунтів – 2,58; підвищення вмісту органічної речовини в ґрунті – 2,25; забезпечення балансу й циклів поживних речовин у ґрунті – 3,00; запобігання, мінімізація та пом'якшення засолення й осолонцювання ґрунтів – 2,83; запобігання та мінімізація забруднення ґрунтів – 2,75; запобігання та мінімізація підкислення ґрунтів – 2,92; збереження й збільшення біорізноманіття ґрунтів – 2,50; мінімізація запечатування ґрунту – 2,50; запобігання та мінімізація ущільнення ґрунту – 2,25; удосконалення управління ґрунтовою вологою – 2,75. Одержані результати демонструють стан дотримання принципів сталого ґрунтового менеджменту в аграрних підприємствах, наявність можливостей і резервів поліпшення ситуації щодо їх імплементації, за рахунок чого це слід здійснювати.